

nama liga šiaurinio pusrutulio vidutinio klimato juostos regione. Nepaisant didelių pastangų, per pastarąjį dešimtmetį pagerintos šios ligos priežiūra ir kontrolė. Erkių užsikrėtimo lygis Laimo ligos sukelėjais yra labai skirtinges ne tik šalyse, bet ir nedidelėse administracinių teritorijose. Naujausios epidemiologinės priežiūros duomenų metaanalizė parodė, kad Europoje bendras erkių užsikrėtimas borelijomis yra 13,7 proc. (0–49,1 proc.). Didžnis borelijų paplitimas stebimas suaugusiose erkėse (18,6 proc.) nei nimfose (10,1 proc.). Erkių sugebėjimą įvairiems šeimininkams platinti borelijas lemia daugybė faktorių, iškaitant tik erkėms būdingus (aukos paieškos elgesys, diapauzės trukmė, šeimininko prioritetai, poravimosi strategija, erkių gausa) bei išorinius biotinius ir abiotinius faktorius (klimatinės sąlygos, augalijos tipas ir jos tvarkymas, šeimininkų elgesys, imlumas, gausa, erkių kaip rezervuaro kompetencija). Erkės ir šeimininko tarpusavio sąveika ypač svarbi borelijų plitimo dinamikai. Perdavimo efektyvumas gali variuoti dėl borelijų genotipo bei šeimininko užsikrėtimo trukmės. Europinėse erkėse dažniausiai cirkuliuoja *B. afzelii* ir *B. garinii* genotipai, rečiau aptinkama

B. burgdorferi s.s. ir *B. valaisiana*. Erkėse tuo pačiu metu galima aptikti kelis borelijų genotipus. Nors visi patogenai gali sukelti *erythema migrans*, skirtinti genotipai siejami su skirtintu ligos klinika: *B. burgdorferi* s.s. dažniausiai siejama su artritais ir neuroborelioze, *B. garinii* su neuroborelioze, *B. afzelii* su létiniu atrofiniu akrodermatitu. Genotipų pasiskirstymas varijuojasi tiek vietiniu, tiek regioniniu mastu ir laiku, ir erdvėje.

Laimo ligos rizika yra tiesiogiai susijusi su erkių gausa ir kontakto su jomis galimybe, ypač laisvalaikiu medžiojant, grybaujant, uogaujant bei dirbant miškuose ir fermose.

Vakcinos nuo Laimo ligos nėra. Laimo liga gydoma antibiotikais. Tačiau ja persirgus imunitetas neigiamas.

Veiksniai, paremti detaliomis žiniomis apie šeimininko-parazito ciklą vadinėje, regioninėje ir Europos teritorijoje, borelijų genotipų paplitimą ir pasiskirstymą, supratimą apie simptomų sąsajas su borelijų genotipu, padeda tobulinti Laimo ligos epidemiologinę priežiūrą, ligą veikiančių abiotinių ir biotinių faktorių įvertinimą, pagerina rizikos įvertinimą ir profilaktikos priemonių tikslinumą.

LIETUVOS MEDICINOS BIBLIOTEKA PRISTATO

Gydytojas, kuris negali nerašyti

Janina Valančiūtė
Lietuvos medicinos biblioteka

Butkiškių kapela – centre Angelė Kiliuvienė ir Juozapas Mickevičius

Gydytojas Juozapas Mickevičius sako: „Nerašyti negaliu.“ Visą gyvenimą dirbęs chirurgu, J. Mickevičius, sulaukęs pensijos, pasinėrė į kūrybą. Jis apdainuoja gimtojo krašto grožį. Eilėraščiai labai melodingi, jiems kompozitorius Tadas Daškevičius pritaikė muziką. Jau daugiau kaip šešiasdešimt J. Mickevičiaus eilėraščių virto dainomis. Jis rašo apie Butkiškės kaimą, nuostabios Dubysos krantus ir klonius, miškus, ežerus, apie mylimus žmones. Pasak literatūrologo Rimanto Klibavičiaus, jo eilėraščiai – subtili, jautri sielos išpažintis, neš autorius, nuojejus ilgą ir prasmingą gydytojo onkologo chirurgo profesinį kelią,

kupiną sunkią gyvenimo sukrėtimą, tad dažnas eilėraštis gimė iš dvasinio nerimo. Poetas eiliuoja labai lengvai, posmai panasūs į dainingą vyturėlio giesmę, o jo temos – téviškė, artimieji, laiko bėgsmas, praradimai ir kitos artimos dažnam skaitytojui.

J. Mickevičius gimė 1936 m. liepos 25 d. Butkiškės k., Raseinių r., 1964 m., baigęs studijas Kauno medicinos institute, penkerius metus dirbo chirurgu Raseinių ligoninėje. Sveikatos apsaugos ministerijos nurodymu buvo paskirtas į Kauno miestą 3-iajų ligoninę. 1974 m. pradėjo dirbti Vilniaus Antakalnio ligoninėje. 1980–2004 m. dirbo Onkologijos centre, septyne-

rius metus – Abdominalinės chirurgijos skyriaus vedėju. Skaitė pranešimus Lietuvos chirurgų suvažiavimuose, Belgijoje, Šveicarijoje, Lenkijoje, Ukrainoje, Rusijoje ir kt. Apdovanotas Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro garbės raštu.

Per daugiau kaip keturią dešimt darbo metų atliko apie 8 tūkstančius sudėtingų operacijų. Mokykloje pradėjės rašyti eiles, J. Mickevičius išleido net keletą poezijos knygelių: „Prabėgusio laiko lašai“ (2008), „Dainuok, širdie, pavasarį“ (2009), „Gimtinė – gyvenimo uostas“ (2010), „Mamai“ (2012), „Eilės meilei“ (2017). Savo kūrybą spausdino poezijos almanachuose „Sugrįžusi šviesa“ (20013), „Ten, sidabro vingy...“ (2007, 2008), „Meilės išpažintys“ (2008), „Jaunystės lieptai“ (2009), „Po rudenėjančiu dangum“ (2014). J. Mickevičius apdovanotas Lietuvos Vinco Kudirkos medikų literatų draugijos 2008 m. respublikinio poezijos pavasario diplomu. 2010 m. pelnė Medikų poezijos pavasario laureato vardą. 2011 m. Lietuvos kultūros fondas už aktyvią visuomeninę bei kultūrinę veiklą jam pareiškė padėką. „Mediciną ir poeziją sieja ryšys. Diagnozuoti ligą, ją gydyti – tauri misija. Pakylėti žmogų nuo kasdienybės, atverti jam nežemiškus pasaulius, suteikti tokią dvasinę energiją, kuri pastūmėtų dideliems darbams, – ne mažesnės reikšmės pašaukimas. Profesionalas medikas ir jautrus, stiprios dvasinės kultūros žmogus viename asmenyje – reiškinys“, – apie poetą gydytoją yra rašęs rašytojas Jonas Mačiukevičius.

Birželio 22 d. Lietuvos medicinos bibliotekoje pristatyta naujausia gydyto J. Mickevičiaus poezijos knyga „Eilės meilei“ (2017). Joje – posmai, skirti meilei – téviškei, artimam žmogui. Lietuvos medicinos bibliotekos Informacijos skyriaus vedėja Regina Vaišvilienė sakė: „Pažintis su J. Mickevičiumi prasidėjo praėjusiais metais, kai Sveikatos radio laidų vedėja Angelė Kiliuvienė mums apie jį papasakojo. Tuomet pakvietėme gerbiamą gydytoją ir poetą dalyvauti Medikų poezijos pavasario renginyje.“ Knygos redaktorė Regina Musteikienė papasakojo užaugusi daug girdėdama apie stebuklingąjį dédę daktarą Juozą. Visi, ne tik giminės, norėjo pas jį operuoti ir važinėjo paskui jį, kai gydytojas dirbo Raseiniuose, Kaune, Vilniuje. Meilės temai J. Mickevičiaus kūryboje tenka svarbi vieta. Pasak redaktorės, eileraščių rinkinyje „Mamai“ didelė duoklė atiduodama mamai, o naujausioje knygelėje meilė apjungia viską – meilę tévynei, gimtajam kraštui, mamai, žodžiui, gimtajai kalbai. Diktore Angelė Kiliuvienė perskaitė eileraštį „Gimta kalba“:

[...]
Nors išeinu į žvarbų lietu,
Į vėlų rudenį einu...
Širdis jauna man pasilieka,
Nes gimtą kalbą aš menu.

Brangiausią turta aš gimtinei
Savo širdyje vis nešu –
Gražiausią kalbą prigimtinę,
Néra pasauly panašių.
[...]

Gerbiamo chirurgo, poeto 80-mečio proga išleistos knygos „Lancetas ir lyra“ autorius Vytautas Šiaudytis teigė, kad Juozapas Mickevičius – tai žmogus, arčiausiai priartėjęs prie Maironio. „Chirurgas turi turėti erelio akis, mergelės rankas,

gyvatės išmintį, liuto širdį, nes chirurgija, anot Juozo, yra medicinos poezija“ – rašoma knygos pratarmėje. Lietuvos nepriklausomųjų rašytojų sąjungos narys Leopoldas Stanevičius neatsitiktinai artejant Joninėms atkreipė dėmesį į eileraštį „Jaunyste, sugrįžki“:

Sugrįžk iš Joninių nakties,
Paparčio žiedo balto.
Sugrįžk, kai niekas netikės,
Kaip angelas nekaltas.
[...]

Iš kairės: Informacijos skyriaus vedėja Regina Vaišvilienė,
knygos autorius Juozapas Mickevičius,
diktore Angelė Kiliuvienė
Nuotraukos iš bibliotekos archyvo

Dainas autoriaus eilėmis atliko Andrius Bautronio vadovaujama Butkiškės kaimo kapela. Vadovas džiaugėsi savo kolektyve turėdamas poetą ir kompozitorių. Muziką J. Mickevičiaus eilėms kuria jo pusbrolis Česlovas Radivilavičius. Knygos autorius padėkojo visiems susirinkusiesiems, kolegom, mokslo draugams, giminėms, bibliotekai, kapelai.

Poetas skaitė savo eiles, tarp kurių ir daina tapusias „Tu, Dubysa, kalta“:

Ir mėnulis štisės,
Ir ievužė balta,
O, gimtoji Dubysa,
Ar ne Tu čia kalta?
Lauksiu meilės ateinant
Pro ievužės šakas.
Kad širdy gimsta dainos,
Tu, Dubysa, kalta.

Man atbėgs Ji iš sodžiaus
Geltonplaukė, greita.
Kad gražiai Ji atrodys,
Tu, Dubysa, kalta.

Mes klajosime lieptais,
Išbraudysim brastas,
Mėnesienoje slėpsim
Mūs jausmus ir aistras.

O mėnulis ištisęs
Pagrūmos nepiktai.
Ech, gražioji Dubysa, –
Tu dėl visko kalta.

Knygos autorius pasveikinti atvykės poetas, gydytojas Jonas Tertelis kalbėjo: „Kai pasaulyje vis mažiau šviesos, meilės, Juozapas Mickevičius išleidžia knygą meilei. Tai dar viena meilės rūšis – meilė poezijai, kuri išauga į vis didesnę, subrėsta. Išauga į meilę tėvynei. Meilė visuomet pakelia ir neša ant sparnų.“ Padėkojo J. Mickevičiui, prieš Rasos šventę padovanojusiam mums po lašelį meilės. Sveikino ir viena pirmųjų medikų literatūrinio judėjimo atstovui dr. Laisvūnė Petkevičienė. Studijų draugai, bendrabučio kambariokai otorinolaringologas Kęstutis Liudvikas Kudžma ir dr. Regimantas Skarulis prisiminė, kaip jie stebėjosi, kaip lengvai Juozapas kuria, o šis šmaikštavo rodydamas į dangų: „Gaunu iš ten, aš tik užrašau.“ Pirmame kurse, ruošiantis kupletų konkursui, draugai, žinodami, kad Juozas mokykloje rašydamo, tikėjosi iš jo kupletų. Bet likus dviej dienoms kupletų vis nebuvvo. Vakare, einant miegoti, mato, kad Juozas pasiima sąsiuvinin-

ką, o ryta jau skaito beveik Kauno medicinos instituto himnu tapusius žodžius:

Kauno miesto vidury
stovi rūmai KMI.
Čia beveik jau prieš metus
suvažiavom pusantrus.
Suvažiavom iš visos
Gintarinės Lietuvos.

Pediatras Algimantas Vinoras studijų grupės draugą trumppai apibūdino: „Šiltas, nuostabus ir geras.“ Gydytoja odontologė Vitalija Karalienė po medicinos studijų Kaune, atvykusi į Vilnių, gyveno pas gydytoją J. Mickevičių. Ji papasakojo, kad po naktinių budėjimų namuose rasdavusi išmėtytus ant receptų ir lapo skiaučią užrašytus eileraščius. Rinkusi juos ir ketinusi kada nors išleisti, tačiau tie ketinimai taip ir liko ketinimais. Dabar džiaugiasi, kad atsirado draugų, kurie pasirūpino J. Mickevičiaus kūryba ir išleido knygas. Kauno klinikų gydytoja oftalmologė prof. Jūratė Jankauskienė ne tik pasveikino savo eilėmis, bet ir pasiskolinusi iš kapelos armoniką pagrojo.

Informacija apie prenumeruojamas duomenų bazes

Patikima informacija – geresnė sveikata

Lietuvos medicinos biblioteka (LMB) įgyvendina Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos Visuomenės sveikatos stiprinimo programos priemonę „Užtikrinti vartotojų prieigą prie medicinos informacijos išteklių bei stiprinti LMB informacinię bazę“. Siekdama įgyvendinti šią priemonę, LMB dalyvauja Lietuvos mokslinių bibliotekų asociacijos (LMBA) vykdomame projekte „eMoDB.LT3: Elektroninių mokslo duomenų bazų atvėrimas Lietuvai – trečiasis etapas“ (2016 09 20–2021 03 31). Projekto tikslas – užtikrinti MTEPI (mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų) veiklai vykdyti reikalingų tarptautinių elektroninių mokslo duomenų bazų prieinamumą. Atsižvelgdama į vartotojų reikmes, LMB šiame etape prenumeruoja 11 elektroninių mokslo duomenų bazų.

Duomenų bazėmis galima naudotis nuotoliniu būdu užplūdžius nutolusio vartotojo (VPN) registracijos formą, kuri pateikta prie duomenų bazų, <http://www.lmb.lt/duomeniu-bazes/>

Kviečiame asmens ir visuomenės sveikatos priežiūros specialistus bei mokslininkus naudotis šiomis Lietuvos medicinos bibliotekos prenumeruojamomis duomenų bazėmis:

Cochrane Library. Įrodymais pagrįstos medicinos (Evidence-based medicine) duomenų bazė, kurią sudaro: visatekstės **Cochrane sisteminės apžvalgos** (Cochrane Database Of Systematic Reviews), efektyvumo apžvalgų santraukos (Database of Abstracts of Reviews of Effectiveness), **kontroliuojamų tyrimų registras** (Cochrane Controlled Trials Registers), **Cochrane apžvalgų metodologijos** (Cochrane Review Methodology Database), **sveikatos technologijų įvertinimas** (Health Technology Assessment Database), **sveikatos ekonominio ekonominio įvertinimo** (NHS Economic Evaluation Database) ir kt. informacija apie Cochrane bendradarbiavimo grupes.

BMJ Best Practice. Įrodymais pagrįstos klinikinės informacijos ir klinikinių sprendimų duomenų bazė, padedanti sveikatos priežiūros specialistams, mokslininkams, studentams rasti atsakymus į klinikinius klausimus, pasirinkti tinkamiausius, ekspertų rekomenduojamus, diagnostikos, prognozės, prevencijos ir gydymo būdus.

BMJ Journals Online Collection. Visateksčių žurnalų rinkinys medicinos, sveikatos priežiūros, klinikinių tyrimų,